

Endeligt beslutningsnotat

Fællesmøde mellem bestyrelse og råd den 3. december 2025

Udsendt 16. december 2025

Dagsorden

Punkt 1 - Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)

Motivering:

Flemming Just byder velkommen og dagsordenen godkendes.

Beslutning:

Dagsordenen blev godkendt

Punkt 2 – Rådets opgaver 2026 – beslutnings- og drøftelsespunkt (10 min.)

Motivering:

Nationalparkrådet har på deres seneste møde i oktober arbejdet med forretningsorden for nationalparkrådet og har udarbejdet forslag til opdateringer og justeringer, som er tidssvarende. Forslaget fremlægges på bestyrelsesmøde d. 3. december. Bestyrelsen skal godkende forslagene. Dernæst har rådet foreslået, at der fremover kommer eksterne oplægsholdere med fokus på aktuelle problemstillinger. Det vurderes at give et løft til møderne.

Der er følgende forslag til drøftelse i rådet:

- Hul på Rømø-dæmningen. Videnfaglige oplæg om og drøftelser af hvordan det kan gøres og hvilke effekter det kan have på bl.a. geologi, diger, natur og dyreliv mv. Oplæg ude fra nødvendigt.
- Offshore energi-anlægs påvirkninger af Vadehavets geologi, natur og dyreliv. Oplæg udefra nødvendigt.
- Nationalparkens holdning til jagt på naturprojekters arealer.
- Diskussion af vindbårne køretøjer på Vadehavets strande.
- Orientering om snæbel.

Notat:

Det blev forelagt, at bestyrelsen har taget rådets emner til eftertragtning og der er stor enighed om, at der er mange emner, som både er interessante og relevante. Og både nye emner og gamle emner blev taget op. Det blev fremlagt, at det er vigtigt at have relevante emner med på rådets møder for at dele viden og for at få et højt fremmøde.

Der er ønske om, at indhente ekstern ekspertise, da der ikke altid, trods enorm vidensbank i rådet, er intern ekspertise at trække på.

Bestyrelsen har et ønske om, at kunne deltage virtuelt ved eventuelle eksterne oplæg, da det kan være relevant viden for flere.

- Offshore energi-anlægs påvirkninger af Vadehavets geologi, natur og dyreliv. Oplæg udefra nødvendigt.
- Nationalparkens holdning til jagt på naturprojekters arealer.
- Diskussion af vindbårne køretøjer på Vadehavets strande.
- Orientering om snæbel.

Beslutning:

Det blev besluttet, at rådet skal arbejde med følgende emner, hvor de tre første emner prioriteres i den oplyste rækkefølge:

- Den Grønne Trepark
- Jagt på naturprojekters arealer
- Hul på Rømmø-dæmningen
- Offshore energi-anlægs påvirkning af Vadehavets geologi, natur og dyreliv
- Vindbårne køretøjer på Vadehavets strande
- Orientering omkring snæbel

Der kan inviteres eksterne oplægsholdere. Honorar heraf skal være indenfor rimelighedens grænser, og godkendes af nationalparkchef, Peter Saabye Simonsen.

Bestyrelsesmedlemmer vil efter aftale kunne deltage virtuelt ved oplæg, men uden at kunne komme med spørgsmål eller kommentarer.

Punkt 3 – Evaluering af samarbejdet mellem bestyrelse og råd 2025 (10 min.)

Motivering:

Bestyrelsen lægger op til en drøftelse med rådet af, hvordan årets samarbejde og aktiviteter er forløbet. Drøftelsen sker med udgangspunkt i rådsformandsskabets evaluering af rådets arbejde. Både bestyrelses- og rådsmedlemmer opfordres til at komme med deres tanker, input og vurderinger.

Notat:

Jens Lorenzen berettede, at der har været afholdt tre rådsmøder i 2025, hvor flere emner er diskuteret, såsom stednavne, tilskudspulje, udvidelse af nationalparken m.v. Rådets opgaver er blevet løst tilfredsstillende og rådsmedlemmerne føler, at bestyrelsen er tilfredse og er glade for, at bestyrelsen tager input til sig og tager kommentarer til efterretning.

Bestyrelsen er enige i det gode samarbejde og føler sig godt klædt på grundet gode redegørelser fra rådsmedlemmerne i bestyrelsen.

Alle er enige om, at råd og bestyrelse tilsammen har mange gode kompetencer.

Punkt 4 – Årsberetning - Orienteringspunkt (10 min.)

Motivering:

Formand for nationalparkbestyrelsen, Flemming Just, aflægger årsberetning for 2025.

Notat:

Flemming Just, fremlagde årsberetningen med udvalgte nedslag.

Vigtigst er, at der sker meget og meget fungerer rigtig godt. Men der er også plads til nye tanker og der er lagt skinner ud til nye, forstærkede indsatser.

Det lykkedes at undgå finanslovsnedskæringer. Men vi ved ikke, hvad fremtiden bringer og derfor vil vi fokusere på, at blive mere robuste og have en stærkere strategisk indsats på ekstern finansiering samtidig med, at vi skal arbejde med flere, større projekter.

Der er et ønske om et tættere samarbejde med de andre nationalparker, særligt omkring projekter og kommunikation.

Ændrede prioriteter har betydet, at skibet er sat til salg.

Der bliver lavet kriterier i købskontrakten om at skibet skal blive i området og at der fortsat skal sejles med skoler og forskere.

Det er beklageligt, at de gode frivillige ikke er blevet klædt godt nok på i processen i forhold til rettidig kommunikation.

Salget er en del af en proces, hvor bestyrelsen ønsker at arbejde på nye områder. Et nyt fokus er også på erhvervspartneres i Esbjerg. Hvor virksomheder forpligter sig på at skabe mere og bedre natur i samarbejde med nationalparken samtidig med, at de betaler et betydeligt bidrag.

I det store hele er der gang i mange spændende projekter og initiativer. Tak til sekretariatets gode medarbejdere for godt arbejde.

Punkt 5 – Året der gik – fem skarpe - Orienteringspunkt (10 min.)**Motivering:**

Sekretariatet vil gennemføre en kort lille test sammen med bestyrelse og råd med afsæt i året der gik.

Notat:

Jens fremlagde en quiz om store nyheder fra nationalparken og der var god opbakning til et festligt indslag. De gode indsatser blev præmieret.

Punkt 6 – Gennemgang af budget 2026-2029 – Orienteringspunkt (10 min.)**Motivering:**

Sekretariatet vil fremlægge budget 2026-2029, som er vedtaget på bestyrelsesmødet i september og endeligt justeret på bestyrelsesmødet forud for fællesmødet. Det vedhæftede bilag er derfor ikke endeligt. Fremlæggelsen vil have fokus på hovedpunkterne i budgettet. Der vil være lejlighed til at stille spørgsmål.

Notat:

Peter fremlagde budgettet som bestyrelsen netop godkendte på mødet forinden.

Der har i de første år af nationalparkens levetid været fokus på turisme og oplevelsesøkonomiske projekter, men det er tidligere blevet besluttet, at der skal bruges flere midler på naturprojekter.

Det er vi lykkedes godt med og vi er med i flere store initiativer. Hertil kommer vores egne projekter, hvor nogle kører godt, andre modnes og enkelte er ikke i gang endnu.

Det er også besluttet, at vi skal arbejde mere med det marine, og hvad vi vil i det blå vadehav. Og her kommer der til at ske en hel del.

Vi arbejder en del med bygningsarv og stednavne under kultur og kulturarvsprojekter. Vi arbejder på at igangsætte et meget spændende projekt på Mandø om klimaarv, som fokuserer på de stigende vandstande og de udfordringer det skaber for naturarv og kulturarv.

Under folkesundhed arbejder vi meget med at få særlige målgrupper ud i naturen på den gode måde og på at skabe fællesskaber, så lysten til at komme ud i naturen er vedvarende.

Skibet satser vi på at få solgt for at reducere driftsomkostninger, men der er fortsat sat penge af til at få forskere og skoleelever ud at sejle.

Slutteligt kender vi finanslovsbevillingen frem til 2028, hvor vi nu får 9.5 mio. kr., mod 9,3 mio. kr. i 2025. Der skal fratrækkes 100.000 kr. til konsulentbesparelser.

Vi vil gerne løfte de tal, så der står 11, 12, eller måske 13 mio.kr. inkl. ekstern finansiering.

En kommentar gik på en uddybning af tilskudspuljen, som rådet har arbejdet med. Rådet kom med forslag til reviderede kriterier. Det har bestyrelsen vedtaget, sådan at puljen har op til 100.000 kr. at fordele på projekter i stedet for de hidtige 75.000 kr., og hvor der tidligere har været loft på ansøgningsbeløb på 10.000 kr. pr. projekt, så er det nu muligt at søge op til 50.000 kr., så der er grobund for større projekter.

Punkt 7 – UNESCO verdensarv – status - Orienteringspunkt (10 min.)**Motivering:**

Konsulent for kultur og verdensarv Anne Husum Marboe vil fremlægge en status på verdensarven. Opdateringen vil tage afsæt i 2025 Conservation Outlook Assessment fra UNESCO, hvor Vadehavet er gået fra God til God med bekymringer. Der vil være lejlighed til at stille spørgsmål til verdensarven.

Notat:

Anne fremlagde en status på verdensarven, hvor det trilaterale vadehav er udpeget ud fra tre kriterier.

UNESCO er ingen myndighed, men har en administration. De holder øje med den verdensarv vi har. De stiller ingen krav. Men de kan tage os af listen, hvis vi ikke passer nok på verdensarven.

Og Vadehavet er kommet på en bekymringsliste. UNESCO kan komme med anmodninger om, hvad vi kan gøre bedre. De kan ikke stille myndighedskrav. Men man skal tage anmodningen alvorligt.

Vi vurderes ud fra fire kategorier. Vi har tidligere været i kategorien ”god”, men nu er vi i kategorien ”god med nogle bekymringer”.

De har kigget på mange faktorer der kan true vadehavet. Noget kan vi ikke gøre noget ved (fx klimaforandringer, forurening, invasive arter), men meget kan vi gøre noget ved (fx ikke-bæredygtigt fiskeri, havne- og industriudvikling, energifaciliteter, øget turisme).

Og de kigger også på, hvordan vi forvalter vores ressourcer. Igen er vi faldet lidt i niveau. Generelt er vores forvaltning effektiv, men igen med bekymringer.

Punkt 8 – 2025 i ord og billeder fra sekretariatet (35 min.)

Motivering:

Der er udarbejdet en ledelsesorientering for perioden fra september til slut november. Ledelsesorienteringen vil ikke blive gennemgået, men der kan stilles spørgsmål.

Derefter vil nationalparksekretariatets medarbejdere fremlægge udvalgte projekter, der er arbejdet med i 2025.

Notat:

Medarbejderne fra sekretariatet fremlagde udvalgte projekter, der arbejdes med.

- Vabene (12 oplevelser der gavner naturen: bølger, burgere og havfald, sælhjælper-oplevelse, skære bjergfyr og sikre lysåbne arealer, insekthoteller som familieprojekt m.fl.)
- Mere natur på private arealer. Hvordan vi kan få naturen ind på sommerhusgrunde.
- Det trilaterale vadehavssamarbejde, som har fået en ny brand platform. Det er en hjælp til jer for at gøre det lettere at forstå og kommunikere videre. Det handler om at forklare samarbejdet.
- Bygningskultur i øjenhøjde. Vi er gået i dialog med lokale for at skabe en stolthed. I første omgang tre steder; Mandø, Darum og Vester Vedsted. Hvad kan man selv gøre for få midler for at synliggøre de værdier, der er i de små landsbyer.
- LIFE Kongeå-projektet, hvor der er flere indsatser. Opdræt på snæbel, hvor der har været snæbeludsætninger, prædations-indsats hvor der er regulering af mårhund, mink og ræv, undersøgelser af levesteder, monitorering af trækfugle, vandplanteundersøgelser og andre gode indsatser. Der er erhvervet ca 250. ha. og der skal erhvervs yderligere 300-400 ha.
- Naturprojekter: 1. Etablering og reetablering af vådområder, som er et projekt, der gennemført over en årrække. Projektet kræver mange ressourcer. Det kræver i høj grad et godt samarbejde på tværs af flere aktører. Der er etableret 150 nye eller forbedrede vådområder gennem 10 år. 2. Virtuelt hegn på Fanø. NPV har deltaget i et 5-årigt projekt, som nu har medført, at denne nye og fleksible måde at hegne græsningsdyr inde på bliver lovlig i Danmark. Fødevarerstyrelsen arbejder på ændringen af den relevante bekendtgørelse.
- ”Vadehavets store fugletræk” der er arrangeret af VFF, hvor vi har samarbejdet omkring kommunikationen. 43 events i hele vadehavsområdet med fokus på fugletræk. 2025 var et test-år, men det var en succes og kører derfor årligt fremover.

Punkt 9 – Eventuelt og meddelelser (5 min.)

Motivering:

Råd og bestyrelse har her mulighed for at komme med meddelelser mv.
Den på bestyrelsesmødet vedtagne møderække for 2026 fremlægges.

Notat:

Jens Møller fra Det Rådgivende Udvalg Tøndermarsken træder ud og takker for mange gode og faglige møder.

Fremover kommer agenda og bilag i Outlook indkaldelsen. Udkast til dagsorden sendes fortsat ud på mail. Og der kommer ikke et udførligt referat af møderne. Det bliver et kortere beslutningsnotat.

Årets markedsføringsprodukt, som tak for uvurderlig indsats, er en mulepose syet af aflagt arbejdstøj fra Din Forsyning. Det er et bæredygtigt og socialøkonomisk projekt i samarbejde med Korn180 i Esbjerg.

Deltageroversigt:

Bestyrelse:

Formand	Flemming Just	
Varde Kommune	Sandie Eis Ravn	
Esbjerg Kommune	Henning Ravn	
Fanø Kommune	Mille Renée Larsen	
Tønder Kommune	Karen Inger Refslund Andersen	
Danmarks Naturfredningsforening	Inger Jensen	
Friluftsrådet	Birgitte Looft Schmidt	AFBUD
Dansk Ornitologisk Forening	Boris Schønfeldt	
Digelagene	Morten Sextus	AFBYD
Danmarks Jægerforbund	Jan Holm	AFBUD
Danmarks Sportsfiskerforbund	Henning Haahr Pedersen	
Landbrug & Fødevarer	Esther Hoftijzer	
Naturstyrelsen	Peder Bach Thøgersen -	AFBUD

Råd:

Ribemarsken, formand	Jens Lorenzen	
Vadehavets Bådklubber, næstformand	Steffen Steffensen	
Museerne i Vadehavsområdet	Anne Marie Ludvigsen	
Danmarks Fiskeriforening	Pau Schramm	IKKE TIL STEDE
Dansk Botanisk Forening	Søren Vinding	
Turisme/oplevelseserh. Destination Vadehavskysten	Hans Peter Folmann	IKKE TIL STEDE
Aarhus Universitet, Bioscience	Thomas Bregnballe	AFBUD
Etablissement- og Terrænkommendoen	Thomas Bo Sørensen	AFBUD
GEUS	Verner Brandthage Ernsten	
LAG Fanø/Varde	Preben Friis-Hauge	
LAG Tønder/Haderslev	Johanne Marie Ludvigsen	
Lokalarkiverne	Jytte Knudsen	
Marsken omkring Sneum Å	Kurt Aakjær	
Region Syddanmark	Poul Erik Jensen	AFBUD
Det Rådgivende Udvalg for Tøndermarsken	Jens Møller	
Det Rådgivende Udvalg for Vadehavet	Niels Fischer-Nielsen	
Erhvervsorganisationerne/Business Esbjerg	Troels Larsen	
Vadehavets FormidlerForum	Bente Krog Bjerrum	
Skallingen, Ho og Oksbøl	Bente Rasmussen	
Varde Ådal	Hans Julius Jakobsen	
Marbækområdet	Carsten Mathiesen	IKKE TIL STEDE
Fanø	Torben Korsgaard	AFBUD
Fanø	Anne-Kirstine Geertsen	
Ribemarsken	Kent Rygaard	
Mandø	Poul Erik Fredskild	
Rømø	Vakant	
Rømø	Henrik Manø Stenrøjl Kristensen	
Tøndermarsken	Kurt Schmidt	
Tøndermarsken	Anette Liljensøe	AFBUD

Nationalparksekretariatet:

Nationalparkchef	Peter Saabye Simonsen
Konsulent kultur og verdensarv	Anne Husum Marboe
Konsulent administration og support	Bettina Munch
Konsulent friluftsliv og sundhed	Henrik Mikaelsen
Konsulent kommunikation	Jens L. Hansen
Konsulent natur	John Frikke
Konsulent økonomi og support	Marianne Thorlund Tølbøll
Konsulent partnere	Søren Christensen
Konsulent natur	Xenia Salomonsen